

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Remiss av betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag SOU 2022 nr 53

LO lämnar här remissyttrande över SOU 2022:53 Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag, och väljer att ge en övergripande kommentar samt fokusera på de av utredningens bedömningar som LO vill betona särskilt eller problematisera.

LO vill inledningsvis påpeka att det råder en obalans i urvalet av remissinstanserna. På arbetsgivarsidan finns två centralorganisationer och en myndighet med i listan, men de fackliga centralorganisationerna saknas helt. Skolväsendet är av avgörande betydelse för framtida kompetensförsörjning och för framtidens arbetsliv. Det är därför lika naturligt att de fackliga centralorganisationerna är med som remissinstans som att motsvarande organisationer på arbetsgivarsidan är det.

LO anser att när centralorganisationer på arbetsgivarsidan finns med bland remissinstanserna ska också arbetstagarnas centralorganisationer vara med.

Sammanfattning

Utredningen har endast haft i uppdrag att ta fram beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för fortsatt arbete med antingen ett statligt huvudmannaskap för skolan, eller ett förstärkt statligt ansvar utan att staten tar över huvudmannaskapet. Utredningen lämnar inga skarpa förslag. LO har valt att ändå kommentera de bedömningar som utredningen gör i den del som avser ett stärkt statligt ansvar eftersom flera av dessa är applicerbara på dagens skola och kan genomföras inom en kortare tidsperiod.

- LO anser att utredningens bedömning att resursfördelningen till fristående skolor bör riktas till huvudmän och inte till skolenheter är tveksam.
- LO anser att dagens skolpeng per elev ska avskaffas.
- LO anser att en resursfördelningsmodell som tar hänsyn till skolors strukturkvalitet ska utredas. Utan en sådan resursfördelningsmodell kommer det fortsatt vara lönsamt att snåla på strukturkvalitet i form

av sådant som personal, läromedel, lokaler, elevhälsa samt studie- och yrkesvägledning.

- LO anser att utredningen i hög grad bortser från demokratispekterna i frågan om offentligt eller enskilt huvudmannaskap
- LO välkomnar utredningens bedömning att det behövs nya verktyg för att bedöma hur en skoletablering påverkar både individens och samhällets behov av utbildning på ett effektivt och likvärdigt sätt.
- LO anser att respektive kommun ska ha ett avgörande inflytande över friskoleetableringar, att de enskilda huvudmännens incitament för att selektera elever helt ska tas bort och att offentlighetsprincipen ska gälla också i fristående skolor.
- LO anser att de tidigare utredda förslagen i utredningen En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning SOU 2020:28 snabbt bör införas för att på kort sikt göra resurstilldelningen mellan kommunala och fristående skolor mer rättvis och skapa bättre förutsättningar för att skolor ska kunna sköta sitt kompensatoriska uppdrag.
- LO är kritiskt till utredningens bedömning att det vore lämpligt system med separat finansiering av fristående skolor. LO anser att en sådan modell i kombination med ett fortsatt enskilt huvudmannaskap och de planer på en separat lagstiftning för friskolor som nu annonserats av den sittande regeringen i praktiken leder till institutionaliserat parallellskolesystem
- LO delar utredningens bedömningar om att inrätta ett sektorsbidrag för undervisningskostnaderna samt att förstärka likvärdighetsbidraget och bredda det till att omfatta fler skolformer.
- LO delar utredningens bedömning att lärarlegitimationen bör utvärderas i relation till reformens syften.

LOs övergripande syn på utredningen

En jämlik skola är en av LOs viktigaste politiska frågor. Utvecklingen under de senaste decennierna, med ökad skolsegregation, minskad likvärdighet och försämrade skolresultat, är allvarliga hot mot jämlikheten och alla barns möjlighet att utvecklas och rustas för ett gott liv.

Nu krävs ett målmedvetet arbete för att förbättra kunskapsresultaten och ge alla barn tillgång till en bra skola som ges förutsättningar att klara sitt kompensatoriska uppdrag. Skolan ska styras av demokratiska beslut, inte av marknaden. Det är avgörande för att bygga ett jämlikt samhälle och det är särskilt viktigt för barn vars föräldrar arbetar i LO-yrken.

LO stödjer flera av utredningens bedömningar som vi menar har förutsättningar att kunna bidra till stärkt likvärdighet och minskad

skolsegregation. Det finns dock också bedömningar där LO ser risker och har farhågor. Det mest oroande är utredningens bedömning om att skapa ett separat finansieringssystem för fristående skolor. I kombination med ett från det allmänna fristående huvudmannaskap och den nuvarande regeringens förslag om en separat friskolelag är risken stor för att resultatet i praktiken skulle bli ett institutionaliserat parallellskolesystem.

LOs principiella hållning är att skolpolitiken behöver läggas om i grunden - från konkurrens och marknadsutsättning till att inriktas på att alla skolor ska vara bra skolor och att det ska vara naturligt att skolor samarbetar. Skolan ska styras av demokratiska beslut, inte av marknaden eller enskilda skolors vinstintresse. LO anser att vinstutdelning och de incitament som skapas av vinstintresset är grundläggande problem i välfärden i Sverige i dag. För att åtgärda dessa problem har LO tagit fram ett eget förslag där aktiebolag i välfärden som huvudregel ska vara samhällsbolag, det vill säga en bolagsform med särskilda vinstbegränsningar. LO har även ställt sig bakom det vinstbegränsningsförslag som lades fram i SOU 2016:78 Ordning och reda i välfärden och som 2018 lades fram som proposition till riksdagen men röstades ned. Senare har LO ställt sig bakom förslagen i Utredningen En mer likvärdig skola, SOU 2020:28. Även dessa röstades senare ned när de lades fram som propositioner i riksdagen.

Nedan följer LOs kommentarer på några av de resonemang och bedömningar i utredningen som LO särskilt vill betona eller problematisera.

LOs kommentarer till några av utredningens bedömningar

Utredningen redovisar bedömningar för två scenarier. I det första handlar det om ett fullgånget förstärkande av skolan där staten tar över huvudmannaskapet från de offentligt drivna skolorna, men inte de fristående, i det andra om att staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet för skolan.

Det första alternativet med ett fullgånget förstärkande av de offentligt drivna skolorna bedömer utredningen skulle kräva tjugo år för att genomföra och skulle kräva en rad mycket omfattande utredningar, inte minst om skatteväxling. LO anser därför inte att detta alternativ är realistiskt att använda som utgångspunkt för fortsatt arbete med nödvändiga skolreformer. Skolan behöver lösningar som ökar likvärdighet och minskar segregation på kort sikt.

LO väljer här därför att i huvudsak kommentera några av utredningens bedömningar i det andra alternativet där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet. Förslag baserat på dessa bedömningar skulle i flera fall vara möjliga att genomföra i relativ närtid och några av

dem ansluter väl till redan utredda förslag. Utöver detta har LO synpunkter på hur utredningen resonerar kring ett nationellt resursfördelningssystem vid ett fullgånget förstatligande.

Kapitel 13 Alternativ 1 – ekonomiska resurser till skolan

LO kommenterar här i delar några av utredningens resonemang eftersom utredningen i kapitel 17.3 hänvisar till detta avsnitt.

Utredningens bedömning i kapitel 13.1.2 Principer som bör gälla för en nationell fördelning av resurser till skolan

LO delar på en övergripande nivå följande av utredningens bedömningar vad gäller vägledande principer:

- Resursfördelningen bör spegla skillnader i behov, kostnadsläge och ansvar.
- Resursfördelningen bör vara begriplig, transparent och förutsägbar.
- Resursfördelningen bör skapa stabila förutsättningar för undervisningen.
- Resursfördelningen bör i liten utsträckning påverka hur huvudmännen väljer att utforma sin organisation.
- Resursfördelningen bör i liten utsträckning ske via riktade statsbidrag.

LO anser också att resursfördelningen också ska utformas på ett sätt som ger skolan förutsättningar att sköta sitt kompensatoriska uppdrag.

LO delar som nämnts ovan utredningens bedömning om att skolan behöver en resursfördelning som speglar skillnader i de tre dimensionerna behov, kostnadsläge och ansvar. När det gäller resursfördelning baserat på att kommunala och fristående skolor har olika ansvar hänvisar LO till tidigare avgivet yttrande angående En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning SOU 2020:28.

Utredningen har dock övervägt en fjärde dimension för resursfördelningen. I stället för att utgå från vilket ansvar huvudmännen *har* skulle denna dimension spegla vilket ansvar som huvudmännen *tar*. Utredningen skriver:

”Det kan, enligt vår uppfattning, finnas skäl att ifrågasätta rimligheten i att en huvudman som systematiskt exempelvis har en lägre behörighet bland sina lärare, lägre personaltäthet eller lägre tillgång till elevhälsa och skolbibliotek, får lika mycket resurser som en huvudman som tydligt uppfyller kraven i skollagen.”

LO menar att detta korta stycke på ett bra sätt fångar en orimlig konsekvens av hur den svenska skolan styrs. LO menar därför att det är en brist att

utredningen inte gått vidare med en sådan ersättning, alltså resursfördelning delvis baserad på *strukturkvalitet*, och i stället lämnar frågan till regeringen för eventuell vidare utredning.

LO anser att en resursfördelningsmodell som tar hänsyn till skolors strukturkvalitet ska utredas. Utan en sådan resursfördelningsmodell kommer det fortsatt vara lönsamt att snåla på strukturkvalitet i form av sådant som personal, läromedel, lokaler, elevhälsa samt studie- och yrkesvägledning.

LO delar utredningens bedömning av att resursfördelningen bör skapa stabila förutsättningar för undervisningen.

LO vill att dagens skolpeng per elev ska avskaffas. Skolan behöver ett nytt ersättningssystem, som dels ska fokusera på strukturkvalitet, dels ska medföra drivkrafter som stärker jämlikheten i skolan och ger bättre förutsättningar för skolan att sköta sitt kompensatoriska uppdrag. Det innebär bland annat att ersättningen inte främst ska kopplas till den enskilde eleven, utan snarare till klassen och skolan.

LO delar utredningens bedömning om behovet av transparens, inte bara i resursfördelningen utan också när det gäller hur skolans resurser används och förordar därför att offentlighetsprincipen ska gälla också i fristående skolor.

Utredningen bedömer dock också att resursfördelningen bör riktas till huvudmän – inte till skolenheter. Denna slutsats är tveksam. Flera av de problem med trovärdighet och styrning som finns i skolsystemet idag beror enligt LOs mening på att skolpengen tilldelas huvudman och inte skola. Det innebär att det saknas koppling mellan vilka resurser en kommun bidrar med i form av skolpeng till en fristående skola och vilka pengar som sedan faktiskt används där. Dagens situation innebär att kommunalskatt som betalas av medborgarna i en kommun och som betalas ut som skolpeng till en fristående skola i praktiken kan användas i helt andra delar av landet, i helt andra verksamheter eller till och med utomlands. Sett till definitionen av kommunala angelägenheter i kommunallagens 2 kapitel är detta problematiskt.

Utredningen avser visserligen i detta förslag att skolpengen ska betalas ut av staten, men problemet med att resurser kan flyttas mellan skolor kommer att kvarstå. LO menar att utredningens ambition att resursfördelningen bör spegla skillnader i behov, kostnadsläge och ansvar inte är förenlig med att resurser fördelas till huvudmannen och inte till den enskilda skolan. Om resurserna ska beräknas efter behov och kostnadsläge på en enskild skola är det inte rimligt att skolpeng sedan ska kunna flyttas till andra enheter hos samma huvudman.

Kapitel 17 Alternativ 2 – ett system där staten stärker sitt ansvar

Utredningens bedömning i kapitel 17.1.1 Staten kommer att vara systemansvarig, men inte huvudman

Utredningen resonerar om begreppen systemansvar och huvudmannaskap. Det är värdefullt att skillnaden mellan dessa begrepp belyses, men LO anser att utredningen för litet resonerar kring skillnaderna mellan ett privat och ett offentligt huvudmannaskap.

Utredningen redogör visserligen i fyra separata avsnitt för hur enskilda huvudmän har ett begränsat uppdrag, en annan verksamhetsform, ofta är små och hur de styrs med delvis andra medel. LO vill här framhålla att dessa fyra områden visserligen är korrekt beskrivna vad gäller dagens enskilda huvudmän inom skolsystemet, men vi menar trots det att utredningen förbiser några av de kanske viktigaste skillnaderna mellan offentligt och privat huvudmannaskap.

För att enklare förklara dessa skillnader är det rimligt att göra en jämförelse med primärvården. I primärvården finns inga enskilda huvudmän, men ändå är privata utförare betydligt vanligare än i skolan. I sjukvården är det alltid regionen som är huvudman, oavsett om vårdcentralen drivs i offentlig regi eller av ett privat företag. Skillnaden i huvudmannaskap medför flera betydande skillnader:

- Folkvalda i en region som till exempel vill öka tillgången till kuratorer i primärvården och därför tillför medel för detta kan ställa krav på att pengarna används till kuratorer också på privata vårdcentraler. Folkvalda i en kommun som däremot önskar satsa extra pengar på till exempel utbildade skolbibliotekarier kan endast styra hur pengarna används i offentligt drivna skolor. Någon möjlighet att ställa krav på de fristående skolorna finns ej, däremot måste samma belopp per elev betalas ut.
- En patient på en privat vårdcentral kan vända sig till de folkvalda i regionen i händelse av problem eller missförhållanden. En förälder med ett barn på en fristående skola kan inte vända sig till sina folkvalda politiker på samma sätt.
- Omvänt gäller att folkvalda politiker i regionerna både kan agera vid problem på en vårdcentral, oavsett driftsform, och kan ställas till ansvar av väljarna i val. Det finns fortfarande problem med insyn, men givet politiskt tryck från väljare och politisk vilja kan de folkvalda stänga en privat utförares verksamhet vid missförhållanden. Sådant har skett både i primärvård och hemtjänst. Folkvalda kommunpolitiker fattar visserligen beslut om finansiering till alla skolor, men vid problem i en fristående skola i kommunen kan de inte agera. De kan inte heller ställas till svars för problem i en fristående skola i ett val.

- Ytterligare en skillnad är att alla medborgare via sina folkvalda politiker påverka verksamheten vid en privat driven vårdcentral, medan det enskilda huvudmannskapet i praktiken gör att det endast är föräldrar med barn på en skola som kan agera gentemot huvudmannen ifråga. Då kan de inte heller gå via folkvalda politiker utan måste gå via en myndighet.

Frågan om enskilt eller offentligt huvudmannskap är därmed ytterst en fråga om demokrati. Det enskilda huvudmannskapet avlövar de folkvalda inflytande, och de privatiserar inte bara driften utan också beslutsfattandet. Elever och föräldrar förlorar möjlighet att vända sig till folkvalda. Medborgare utanför skolan lämnas helt utan påverkansmöjlighet.

Utredningens bara drygt två sidor långa resonemang om möjligheterna att inordna fristående skolor i ett offentligt huvudmannskap, i kapitel 15.1, är enligt vår mening alldeles för kortfattat för att som utredningen gör avfärda möjligheten. Som skäl anför utredningen bland annat att skola är ett långsiktigt åtagande som lämpar sig dåligt för tidsbegränsade kontrakt. Det är en uppfattning som LO delar. Dagens system med enskilda huvudmän kännetecknas dock alltför sällan av långsiktighet. Skolor byter ägare, öppnas med kort varsel och kan läggas ned helt utan uppsägningstid.

LO anser att det finns klara problem med vinstdrivande aktörer i vården, men det är anmärkningsvärt att utredningen inte uppmärksammar att det finns upphandlingsformer i vården som inte kräver förnyade upphandlingar med den risk för byte av utförare sådant medför. Däremot medger sådana avtalsformer både möjligheter för de folkvalda att ställa långtgående krav, förhindra ägarbyten och kräva fortsatt drift under en uppsägningstid om en privat utförare önskar avsluta sin verksamhet. De skäl som utredningen anför för att avfärda möjligheten till ett offentligt huvudmannskap också i skolan stämmer därmed inte överens med förhållandena i vården.

Utredningens bedömning i kapitel 17.2.1 Grunden för statens systemansvar bör ligga fast även i detta alternativ

LO välkomnar att utredningen så tydligt slår fast att skolsystemet inte är tillräckligt stabilt och att det är motiverat med större statligt ansvarstagande för att stärka skolsystemets kapacitet.

Utredningens bedömning i kapitel 17.2.2 Systemansvaret bör få en delvis annan utformning i detta alternativ

LO kommenterar här några av de bedömningar avseende systemansvaret som utredningen redovisar i separata stycken. Rubrikerna följer utredningens indelning,

Utredningens bedömning: Systemansvaret påverkas på olika sätt av vem som är huvudman

Utredningen resonerar om problem och utmaningar med många olika huvudmän och hur det påverkar statens arbete med systemansvaret. I fokus för resonemanget ligger dock parallella målstrukturer och det utredningen beskriver som ”lokalpolitisk styrning som inte alltid stödjer de nationella målen”. LO saknar här en beskrivning av den kommersiella styrning i friskolesektorn som ofta motverkar både den lokalpolitiska styrningen och de nationella målen.

Utredningens bedömning: Staten bör även i detta alternativ främja en effektiv planering och dimensionering av utbildning

LO anser att skolvalet inte som idag ska vara uppsplittrat på olika huvudmän utan administreras gemensamt inom respektive kommun.

LO anser att systemet med etableringsfrihet för fristående skolor effektivt kullkastar kommunernas möjligheter att i praktiken stå för en effektiv planering och dimensionering.

Utredningens bedömning: Staten bör ansvara för system för ansökan och skolplacering för grundskolan

Att staten tillhandahåller systemstöd inom detta område kan vara naturligt. Utredningens skrivning om att detta systemstöd också ska underlätta dimensionering av utbildning för både offentliga och enskilda huvudmän är inte lika självklar. Frågor om planering och dimensionering av utbildning där den offentliga skolan har ett utpekat ansvar för utbudet är ytterst en fråga om befolkningsprognoser och samhällsplanering. Det är ett tydligt kommunalt ansvar.

Utredningens bedömning: Staten bör styra och samordna planering och dimensionering av gymnasieskola och komvux

LO hänvisar i detta till vårt tidigare yttrande över betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33). Utredningens förhoppningar om att frivillig samverkan mellan huvudmän ska lösa problem med att få till en samordnad antagning ter sig dock optimistiska.

Utredningens bedömning: Staten bör ta ett ansvar för fristående skolors etablering

LO anser att fristående skolors etableringsfrihet är ett stort problem och att påverkan på de kommunala skolorna inte vägs in tillräckligt. Utredningen skriver här att kommuners konsekvensanalyser har visat sig variera i kvalitet, samt att kommunerna har haft svårt att ta fram de konkreta analyser som Skolinspektionen kräver och som ska kunna ligga till grund för bedömningar om påtagliga negativa konsekvenser. LO vill understryka att detta är en ensidig beskrivning av saken. Med dagens regelverk och

regeltolkning är det nämligen dokumenterat svårt för en kommun att stoppa en friskoletablering med hänvisning till påtagliga negativa konsekvenser. Under åren 2018 - 2021 godkände Skolinspektionen 74 ansökningar om att starta nya grundskolor, inkluderat skolor med förskoleklasser och fritidshem. Under samma period avslogs 66 ansökningar. I inget fall var skälet negativ påverkan på de kommunala skolorna eller kommunens ekonomi, utan det handlade i samtliga fall om brister i huvudmannens elevprognos, ekonomi eller ägarförhållanden.

LO välkomnar därför utredningens bedömning att det behövs nya verktyg för att bedöma hur en skoletablering påverkar både individens och samhällets behov av utbildning på ett effektivt och likvärdigt sätt.

LO ser däremot med oro på hur utredningen i denna del talar om påverkan på det lokala skolsystemet snarare än den kommunala skolan. LO menar att statens ansvar måste vara att på ett bättre sätt än idag säkra att en friskoletablering inte får negativa konsekvenser för den kommunala skolan eller kommunens ekonomi. Det är tveksamt om staten gör den bedömningen bättre än respektive kommun. Det är dock tydligt att dagens statliga regelverk förhindrar kommuner att ta ansvar för planering och dimensionering.

Utredningens bedömning: Staten kan i detta alternativ i högre grad behöva använda reglering som styrmedel

Utredningen drar i detta korta stycke inga slutsatser av sitt tidigare resonemang om enskilda företag som huvudmän för sin egen skolverksamhet. Att fristående skolor är sina egna huvudmän leder till att det allmänna saknar möjlighet att ställa krav på exempelvis lokaler och kompetens. Utredningen beskriver här behovet av regelstyrning som något som uppstår när att staten inte är huvudman för de offentligt drivna skolorna, men LO menar att behovet är minst lika stort också för de fristående skolorna och dessa skulle med utredningens bedömning vara sina egna huvudmän även i ett system med statligt huvudmannaskap för de offentligt drivna skolorna.

Utredningens bedömning i kapitel 17.2.3 Enskilda huvudmän bör även i detta alternativ omfattas av statens systemansvar

När det gäller enskilda huvudmän stödjer LO utredningens bedömningar att:

- prövningen av enskilda huvudmäns kapacitet kan behöva stärkas för att tydligare fånga kvalitets- och kapacitetsaspekter
- regelverket bör utformas för att minska huvudmännens incitament att selektera elever
- regler kan behöva skärpas för att säkra elevers tillgång till utbildningens olika funktioner och kompetenser

- alla huvudmän bör leva upp till krav på öppenhet och transparens.

LO anser dock att respektive kommun ska ha ett avgörande inflytande över friskoleetableringar, att de enskilda huvudmännens incitament för att selektera elever helt ska tas bort och att offentlighetsprincipen ska gälla också i fristående skolor.

Utredningens bedömning i kapitel 17.3.1 Staten bör även i detta alternativ förstärka sitt ansvar för tilldelning och fördelning av resurser till skolan

Precis som utredningen menar LO att det kan ske på flera olika sätt.

LO menar att staten i ett första steg bör ge kommunerna möjlighet att göra ett avdrag på skolpengen till fristående skolor för att kompensera för skillnader i ansvar på det sätt som föreslogs av utredningen En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28. Ett införande av de principer som föreslogs där och som senare lagrådsbehandlats skulle vara det snabbaste sättet att genom förändrad resursfördelning öka likvärdigheten i skolan.

Utredningens bedömning i kapitel 17.3.2 Det finns skäl att separera systemet för finansiering av fristående skolor från den kommunala skolfinansieringen

LO delar utredningens bild av hur dagens skolfinansiering fungerar, det vill säga att enskilda huvudmän inte tilldelas resurser utifrån en objektiv bedömning av vilka behov och förutsättningar som kännetecknar deras verksamhet, utan får sin tilldelning som en beräkning grundad på skolkostnader i respektive elevs hemkommun. LO anser att denna modell utgör ett problem i sig, men anser inte att det är korrekt att som utredningen gör kalla detta en ”biprodukt av tillämpningen i elevernas hemkommuner”. LO anser att denna beräkning i själva verket är en av de centrala byggstenarna i dagens skolsystem. Lagen är skriven så att enskilda huvudmän ska ersättas med ett bidrag som bestäms efter samma principer som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de kommunala skolorna.

Att koppla ifrån de fristående skolornas finansiering från resursfördelningen till kommunala skolor skulle enligt LO medföra vissa fördelar jämfört med idag, men det finns också stora risker.

Utredningens bedömning i kapitel 17.3.3. Staten bör ansvara för resursfördelningen till enskilda huvudmän

LO delar utredningens bedömning att det behövs nationell styrning av ersättningen till fristående skolor. Detta kan ske på flera olika sätt:

Staten kan ansvara för resursfördelning genom tvingande regler. Det är viktigt att peka på att det är vad som sker i dagens system. Kommunerna har små möjligheter att göra något annat än att finansiera de fristående skolorna på samma sätt som de kommunala eftersom detta är vad staten har beslutat. Staten skulle alltså kunna besluta om andra regler.

Staten kan också som utredningen redogör för själv stå för kostnaderna. Det skulle kräva någon form av överföring av medel från kommuner till staten. LO bedömer en sådan lösning som mycket komplicerad eftersom antalet elever som går i fristående skolor varierar över tid och snabbt kan förändras i enskilda kommuner. De av utredningen föreslagna alternativen för vidare utredning, alltså skatteväxling eller avdrag i det kommunala utjämningsystemet, ter sig båda svåra att genomföra utan eftersläpning.

Utredningens bedömning i kapitel 17.3.4. Hur tilldelningen av resurser till de enskilda huvudmännen ska gå till bör utredas vidare. LO anser att de tidigare utredda förslagen i utredningen En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning SOU 2020:28 snabbt bör införas för att på kort sikt göra resurstilldelningen mellan kommunala och fristående skolor mer rättvis.

Om staten ska ta ett utökat ansvar för resurstilldelningen till fristående skolor stödjer LO utredningens bedömning om behovet av vidare utredning. LO anser dock att en sådan utredning måste få ett tydligt uppdrag i sitt direktiv att utreda riskerna med att separera systemet för finansiering av fristående skolor från den kommunala skolfinansieringen.

Föreliggande utredning nämner som risker dels att det kommer leda till skillnader i resurser mellan kommunala och fristående skolor, dels att en sådan modell skulle kunna utsätta finansieringen av fristående skolor för politisk ryckighet beroende på den vid tillfället sittande regeringens position i friskolefrågan.

LO menar att utredningen här bortser från två saker:

- För det första är det med en sådan modell troligt att regeringen skulle utsättas från ett stort tryck från påverkansorganisationer. Det är också värt att påpeka att flera av dessa kommer att vara finansierade av skolpeng. Dessa påverkansorganisationer skulle också genom till exempel opinionskampanjer och mer eller mindre subtila hot om att stänga skolor för barn till stora väljargrupper också ha starka påtryckningsmedel.
- För det andra skulle ett system med separat finansiering av fristående skolor i kombination med ett fortsatt enskilt huvudmannaskap och de planer på en separat lagstiftning för friskolor som nu annonserats av

den sittande regeringen i praktiken riskera att institutionalisera ett parallellskolesystem. Kommunala skolor skulle då lyda under en lagstiftning och följa en finansieringsmodell, medan fristående skolor skulle följa en egen lagstiftning och en annan finansieringsmodell. LO anser att riskerna för en mer ojämlig skola med denna modell vore mycket stora.

LO anser att skola är samhällelig infrastruktur och att den gemensamma skolan ska värnas och utvecklas.

Utredningens bedömning i kapitel 17.3.5 Staten bör stärka sitt finansieringsansvar för de kommunala huvudmännen

Utredningen bedömer att statens behöver stärka sitt finansieringsansvar för de kommunala skolorna och ger flera exempel på hur. LO delar utredningens bedömningar och anser att dagens flora av riktade statsbidrag dels bidrar till en ryckighet i skolans finansiering, dels är problematisk ur jämlikhetssynpunkt eftersom det finns kommuner inte som inte har möjlighet att söka bidragen. Resurser till huvudmännen bör som huvudregel vara generella.

LO delar utredningens bedömningar om att:

- inrätta ett sektorsbidrag för undervisningskostnaderna
- förstärka likvärdighetsbidraget och bredda det till att omfatta fler skolformer.

Huruvida en statligt angiven miniminivå vore positiv eller ej beror på nivån och regelverkets utformning.

Utredningens bedömning i kapitel 17.4.5 Lärarlegitimationen bör även i detta alternativ utvärderas i relation till reformens syften

LO delar utredningens bedömning att man även utan en djupgående utvärdering kan konstatera att endast drygt 70 procent av lärarna i grundskolan, ett tiotal år efter sjösättningen av lärarlegitimationsreformen, har legitimation och rätt behörighet för den undervisning de bedriver.

LO delar därmed utredningens bedömning att lärarlegitimationen bör utvärderas i relation till reformens syften.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Johan Enfeldt
Handläggare